

*TÜM EKONOMİK
FAALİYETLERİN
ULUSLARARASI STANDART
SANAYİ SINIFLAMASI
- ISIC -*

ÜÇÜNCÜ REVİZYON

Dr.Öğr.Üyesi Serpil AYDIN

International Standard Industrial Classification of All Economic Activities

ISIC'nin ilk uyarlaması, 1958 yılında, İstatistik Komisyonu'nun 10. oturumunda görüşülmesini takiben, "Statistical Papers" (İstatistik Yayınlar), M Serisi, No.4, Rev.1 2/ olarak; İkinci Revizyon ise 1968 yılında, Komisyon'un 15. oturumunda değerlendirilip, kabul edildikten sonra, "Statistical Papers", M Serisi, No.4, Rev.2 3/ olarak yayınlanmışlardır. ISIC Revize 3, İstatistik Komisyonu'nun Şubat 1989'daki 25. oturumunda görüşülüp, benimsenmiştir. Komisyon bu vesileyle, üye ülkelere, ISIC Revize 3'ü ya olduğu gibi, uluslararası karşılaştırma amacına yönelik olarak, ekonomik faaliyetlerin türüne göre verileri rapor etmek; ya da sınıflandırma çerçevesini bozmaksızın, ulusal gereklilikleri karşılayacak değişiklikleri yaparak, uygulamaya geçmelerini önermiştir.

- Verilerin uluslararası karşılaştırılabilirliğini geliştirmek ve güçlü ulusal istatistik sistemlerin gelişimini hızlandırmak için, ISIC'nin mevcut revizyonu, öncekiler gibi, temel bir araçtır. Ekonomik faaliyetlerin uluslararası istatistiksel sınıflaması olarak ISIC, faaliyet çeşitlerine göre kapsamlı veriye ihtiyaç duyan geniş bir istatistiksel yelpazede kullanılır: Üretim ve ulusal gelir ile diğer ekonomik istatistikler; işgücü ve istihdam analizleri ile diğer sosyal analiz ve tanımlarla ilgili demografik ve sosyal istatistikler.
- Bu durumda, ismine "sanayi" kelimesi dahil edilmesine rağmen, ISIC sadece bir sanayi sınıflaması olmayıp, sadece sanayi istatistiklerine referans olarak düşünülmemiştir.

- ISIC'nin mevcut uyarlaması, hükümetlerin, uluslararası organizasyonların ve farklı ekonomik sistemleri olan ve gelişmenin farklı aşamalarında bulunan ülkelerin ulusal sanayi sınıflamaları ile ISIC arasındaki kapsamlı bir karşılaştırma üzerine kuruludur. Gerçekte ISIC, istatistiğin geniş çaplı bir analizinde ve uluslararası karşılaştırmalarda merkezi bir konuma gelmiştir. ISIC'nin, dünya ülkelerinin ihtiyaçları, istatistik uygulamaları ve ekonomik yapıları ile uyumlu olması için büyük bir dikkat sarfedilmiştir. ISIC'nin günümüzde kullanılan uyarlaması, son yirmi yıl içerisinde ekonomik faaliyetlerin organizasyonunda ve verilen önemde meydana gelen değişiklikleri hesaba katar. Ayrıca ISIC, sanayi sınıflamalarının farklı sosyo-ekonomik çalışmalarda kullanımını da yansıtır. ISIC Rev.3'ün kategorileri oluşturulurken, Ulusal Ekonomi Ödemeler Dengesi'nde geçen, materyale dayalı olan ve olmayan alanlar arasındaki ayrılık, mümkün olduğunca gözönüne alınmıştır.

SINIFLAMANIN YAPISI VE AMACI

- Farklı unsurların ilgili tüm çeşitleri dikkate alınarak, ekonomik olguların incelenmesi pek mümkün olmaz ya da istenmez. Unsurlar arasındaki ayırım ve uygunluk, mantıklı bir düzenleme ile şekle sokuluncaya kadar, bu olgular hakkındaki bilgi fazla kullanışlı değildir. Bununla birlikte, istatistiksel biçimde açıklanması gereken tüm ekonomik süreçler, sistematik sınıflamayı gerektirirler. Sınıflamalar, deyim yerindeyse, ilgili olguların istatistiksel işlemlerinde ve iletişimde kullanılan bir dil sistemidirler. Bunlar, söz konusu istatistiksel amaçların özelliklerine göre, istatistiksel veri evrenini mümkün olduğunca homojen kategorilere ayırırlar.

- ISIC, üretken ekonomik faaliyetlerin standart bir sınıflaması olarak düşünülmüştür. Esas amaç, bu faaliyetlere göre istatistiği bölümlere ayırırken kullanılacak faaliyet kategorileri sağlamaktır. Birçok istatistik, ekonomik kuruluşların davranışlarının incelenmesini hedeflediğinden, bu istatistikler için gerekli olan veri, ekonomide rol oynayanlar için toplanmaktadır. Bu yüzden uluslararası standart sanayi sınıflamasının amacı, ISIC kategorilerinin, ekonomik işlemin birimlerde organize edildiği ve bu işlemin ekonomik istatistiklerde açıklandığı şekilde mümkün olduğunca bağlantılı olarak tanımlayarak, kuruluşların gerçekleştirdikleri ekonomik faaliyetlere göre sınıflanabilecekleri, bir grup faaliyet kategorisi sunmaktır.

- Eğer Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması dünyadaki tüm olası faaliyetleri karşılayabilecek kadar çok kategoriyi kapsamına alsaydı, ya da her üretici birim sadece bir tek faaliyet gerçekleştirseydi, en iyi durum söz konusu olurdu. Sadece o zaman, her birim kesin ve tek bir kategoride sınıflanabilirdi. Bununla birlikte uygulamadaki nedenlerden dolayı, Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması, sadece sınırlı sayıda kategoriye sahip olabilmekte ve sadece bir tek faaliyetin gerçekleştirilmesi, muhasebe uygulamalarında kuruluş faaliyetlerinin organizasyonu ile çelişebilmektedir. Mali veriler için bazı veri türleri sıklıkla, sadece kuruluşların göstermiş olduğu faaliyetler için elde edilebilir. Sonuç olarak bunlar, ekonomik faaliyetlere göre homojen değildirler.

- Ekonomik faaliyetlerin organizasyonunda önemli olan ve bu yüzden de ekonomik istatistiklerde tanımlanan diğer bir homojenite unsuru da coğrafi bölgelere dağılımdır. Bu, özellikle bölgesel istatistikler için önemlidir. Her ne kadar coğrafi durum, prensipte faaliyet sınıflaması ile pek ilgili değil gibi görünse de istatistiksel birimlerin oluşumunda etkili olmaktadır. Bu yüzden birimlerin homojenliği hem faaliyet, hem de yerleşim ile ilgilidir.

- Homojenite ve veri elde edilebilirlik gereksinimleri bazen birbirleriyle çelişirler, çünkü daha küçük (ya da daha homojen) birimden daha az veri elde edilebilir. Farklı birimler kullanıldığında bile çeşitli istatistikler arasında köprü kurulabilir. En büyük birim olan girişim, tüm mali ve üretim fonksiyonlarında bağımsızdır, ama bu onun faaliyet ve yerleşimde homojen olmasını gerektirmez. Faaliyetlerinde homojen olduğu halde yerleşimde homojen olmayan birim, faaliyet türü birimidir. Yerleşime göre homojen olan birim yerel birimdir. Hem ekonomik faaliyet, hem de yerleşimde homojen olan birim, işyeridir.

- Verilerin ekonomik faaliyet çeşidine göre sınıflanması için gereken ayrıntılar, ülkeden ülkeye farklılıklar gösterir. Coğrafi ve tarihi koşullarda, endüstriyel gelişmenin derecesi ile ekonomik faaliyetlerin organizasyonundaki farklılıklar, ülkelerin verilerini ekonomik faaliyet türlerine göre sınıflamaya verdikleri önemin derecesinde farklılıklara yol açmaktadır. Uluslar arası karşılaştırma amacına yönelik, gerekli ayrıntı düzeyi genellikle ulusal analiz için gerekli olandan daha azdır.
- ISIC kategorileri, en ayrıntılı (sınıf) düzeyinde, istatistiksel birimlerin çoğu ülkedeki alışlagelmiş kombinasyonlarına göre kapsamlandırılmıştır. Sınıflamanın daha geniş düzeyleri olan grup ve bölümler, istatistiksel birimleri karakter, teknoloji, organizasyon ve üretim finansmanına göre bir araya getirirler.

DİĞER SINIFLAMALARDAN FARKLARI

- Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması, sanayi ya da mal ve hizmetlere değil, ekonomik faaliyet türüne göre bir sınıflamadır. Bir istatistiksel birim tarafından yürütülen faaliyet, o birimin üretim çeşitidir. Bu, birimin bazı istatistiklerde, (örneğin sanayi istatistikleri) diğer birimlerle gruplanması için kullanılan niteliğidir.

- Sanayi, aynı ya da benzer, üretime yönelik ekonomik faaliyet çeşitiyle uğraşan üretim birimlerinin kümesi olarak tanımlanmaktadır. Ulusal amaçlar açısından, sınıflamadaki faaliyetlerin belli bir sanayideki faaliyetlerin tümünü (ya da hemen hemen tümünü) kapsayacak şekilde düzenlenmesi genellikle mümkün ve uygun olmaktadır. Durum böyle olduğunda, faaliyet kategorileri ve sanayiler hemen hemen birbirlerine uyarlar. ISIC'de bulunan farklı bireysel faaliyetlerin, dünyanın birçok yerindeki gruplaşmaların temsilcisi oldukları varsayılmaktadır. Ancak, her ne kadar birimler ISIC'deki belli bir kategoride sınıflanmış olsalar da, ilgili mal ve hizmetler sınıfına dahil birçok maddeyi de beraberlerinde getirdiklerine; ayrıca, ana ekonomik faaliyet çeşidinin karakteristiği olmayan mal ve hizmetleri ortaya çıkarma eğiliminde olduklarına da dikkat edilmelidir. Böylelikle her sanayide, farklı maddeleri üreten birimlerin yanı sıra, sanayiye ait faaliyet türlerine ek olarak, ikincil faaliyet türleriyle uğraşan birimler de bulunacaktır. Bu yüzden, ne kadar dar tanımlanırsa tanımlansın, uygulamada, bir sanayinin çıktısı ana ve ikincil ürünlerden oluşma eğilimi gösterecektir.

- ISIC, mülkiyetin türüne, yasal organizasyonun çeşidine veya işin tarzına göre bir ayırım yapmamaktadır, çünkü bu tür kriterler faaliyetin kendi özellikleriyle ilgili değildir. Aynı ekonomik faaliyet türüyle meşgul olan birimler; anonim girişimlerin, kişisel mülk sahiplerinin ya da devletin bir parçası olup olmadıkları ya da ana girişimin birden fazla işyerinden oluşup oluşmadığı dikkate alınmaksızın, ISIC'nin aynı kategorisinde sınıflandırılırlar. Yasal mülkiyetin türüne, organizasyonun çeşidine ya da işin tarzına göre yapılan sınıflamalar, ekonomik faaliyetin türüne göre yapılan sınıflamalardan bağımsız olarak yapılabilir. ISIC ile yapılan çapraz-sınıflamalar, kullanışlı ek bilgiler sağlayacaktır. Aynı şekilde imalat birimleri de, işin elde veya makineyle, fabrikada veya evde yapılmış olması dikkate alınmaksızın, uğraştıkları esas ekonomik faaliyet türüne göre sınıflanırlar; işin modern veya geleneksel olmasına göre yapılan bir ayırım, bazı istatistikler için yararlı olmasına karşın, ISIC için bir kriter değildir. Ayrıca ISIC, resmi ve gayriresmi (veya yasa dışı) üretimler arasında bir ayırım yapmamaktadır.

ANA, IKINCIL VE YARDIMCI FAALİYETLER

- Ekonomik üretken faaliyetleri tartışırken, "faaliyet" terimi bir işlem olarak anlaşılmalıdır, yani, belli bir ürün grubuyla sonuçlanan faaliyetlerin kombinasyonudur. Diğer bir ifadeyle teçhizat, işgücü, imalat teknikleri veya ürünleri gibi kaynakların bir araya gelmesi ve mal veya hizmetlerle sonuçlandığı durumda, faaliyetin oluştuğu söylenebilir. Sonuç olarak faaliyet; kaynak girdisi, üretim işlemi ve ürün çıktısıyla karakterize edilir. Geleneksel olarak tek bir faaliyet, homojen bir ürün grubu ile sonuçlanan bir işlem olarak tanımlanır. Bu durumda homojen bir ürün grubunun bir kategori içinde yer aldığı söylenebilir; bu kategorinin üretimi faaliyet sınıflamasına ait bir sınıfın özelliklerini taşımaktadır.

- Bir faaliyet, örneğin dokumacılık, tek bir basit işlemde oluşabilir; ancak aynı zamanda, her biri sınıflamanın değişik kategorilerinde ifade edilen alt-işlem gruplarını da kapsayabilir. Örneğin bir arabanın toplam üretim işlemi, dökümün işlenmesi, kaynak yapılması, parçaların montajı, boyanması, vb. alt-faaliyetleri içermesine karşın, araba imalatı tek bir faaliyet olarak ele alınır. Üstelik motor, dişli takımı, döşeme veya aletler gibi özel bölümlerin imalatı aynı imalat işleminin tamamlayıcı bir bölümü olarak organize edilmiş ise, işlemlerin toplam kombinasyonu tek bir faaliyet olarak ele alınır.

- Ayrıca bir girişim, üretim aşamaları faaliyet sınıflamasının farklı kategorilerine giren nihai ürünler ürettiğinde, eğer bu işlemler birbiriyle ilgili ve bütünleyici iseler, girişimin sadece ana faaliyeti yaptığı varsayılır. Örneğin, pompa ve dişli takımı yapılırken bu iki ürünün döküm işlemi aynı işçiler tarafından, aynı makinelerle yapılıyor ise, bu iki işlemten birisi, katma değer esasına dayanarak belirlenip, ikincil işlem olarak ele alınmalıdır.

SINIFLAMA OLUŞTURULURKEN YARARLANILAN İLKELE

Uluslararası Standart Sanayi Sınıflamasında (ISIC) bölümlerin ve grupların (sırasıyla 2 ve 3 basamaklı) belirlenmesinde kullanılan ana kriterler, bir ekonomideki belirli ilişkilerin ve birimlerin yapısındaki benzerlik derecesinin saptanmasında stratejik önemi olan üretim birimlerinin faaliyet karakteristikleri ile ilgilidir.

İlgili faaliyetlerin başlıca özellikleri (a) üretilen mal ve hizmetlerin niteliği; (b) mal ve hizmetlerin kullanımları; (c) üretimin girdileri, işlenmesi ve teknolojisidir. ISIC'nin bölümlerinin belirlenmesinde, aynı mülkiyet ya da kontrol altında yürütülen faaliyet türlerinin sınıflandırılması ve teşebbüsler arasında var olan mali işler ve sermaye gereksinimleri ve faaliyetlerin düzenlenmesindeki potansiyel farklılıklar da dikkate alınmıştır. Bölüm ve grupların oluşturulmasında kullanılan ek kriterler, ulusal sınıflandırmalarda, sınıflandırmanın çeşitli düzeylerdeki kategorilerinin bir modelidir.

İSTATİSTİKSEL BİRİMLERİN SINIFLANMASI

- Her bir birimin faaliyet sınıflaması, birimin temel faaliyeti veya faaliyet alanlarının kapsandığı, ISIC sınıfı tarafından belirlenir. İkincil ve yardımcı faaliyetler, birimin sınıflaması yapılırken önemsenmez. Birimin başlıca faaliyetleri, genellikle, sattığı veya gemi ile naklettiği mallardan veya diğer birimlere veya tüketicilere verdiği hizmetlerden belirlenmelidir.
- İdeal olarak; birimin temel ürünleri, satılan malların veya verilen hizmetlerin katma değerleri dikkate alınarak saptanmalıdır. Pratikte, belli ürünler için bu bilgiyi elde etmek her zaman mümkün değildir. Bundan dolayı bu gibi durumlarda ana faaliyet kolu, mal ve hizmetlerle ilişkili olan faaliyet kollarını atfedilen birimin brüt çıktı oranı ile belirlenmesi, tavsiye edilir. Ana faaliyet kollarının bu faaliyetler içindeki istihdam oranından saptanması gerektiği durumlarda, bu metot uygulanamaz.

- Girişimin faaliyetleri, bazen çok çeşitli ISIC grupları ve sınıflarını kapsadığından, onları sadece bölüm seviyesinde sınıflandırmak, belirli istatistikler için uygun olabilir. Böyle bir birim en düşük sınıflandırma seviyesinde sınıflandırıldığı zaman, mutlaka, önce bölüm, sonra grup ve sonra sınıf belirlenmelidir.

SINIFLAMANIN YAPISI VE KODLAMA SISTEMİ

ISIC, Rev.2'ye göre, ISIC Rev.3'ün genel yapısında önemli bir değişiklik yoktur. Ancak, özellikle hizmet alanlarındaki bir ve iki basamaklı seviyelerde olmak üzere, daha çok detaya girilmiştir. Farklı seviyelerdeki kategorilere verilen isimler değiştirilmiştir. Sadece, iki basamaklı kategoriler için kullanılan " bölüm " terimi korunmuştur. Kolaylık olsun diye, tabülasyon kategorilerine "Kısım", iki basamaklı kategorilere "Bölüm", üç basamaklı kategorilere "Grup", dört basamaklı kategorilere ise "Sınıf" adı verilmiştir.

Kısımların sayısı 17'dir. Her biri, toplamı 60 olmak üzere, bir veya daha fazla bölümden ibarettir. Bu, ISIC Rev.2'ye göre, yüzde 80'lik bir genişlemedir. Buna karşılık bölümler ise 9'ar gruba bölünebilir. ISIC Rev.3, 159 grup içerir. Bu grupların kendi içlerinde ayrımı sonucu ortaya 292 sınıf çıkar. ISIC'nin belirtilen kategorisine verilen numara, şöyle okunabilir: Birinci ve ikinci basamak birlikte bölümün dahil edildiği kategoriyi gösterir; ilk üç basamak grubu ve dört basamağın tümü ise sınıfı gösterir.

- Kodlama sisteminde sıfır ilk basamak olarak kullanılmaktadır. Bu yüzden ISIC'de ilk kategoriler iki basamaklı seviyede 01, üç basamaklı seviyede 011 ve dört basamaklı seviyede ise 0111'dir.
- Söz konusu bir sınıflama seviyesinin, daha alt kategorilere ayrılmaması durumunda, bunun yerine kod olarak "0" kullanılır. Örneğin; 05 kodlu "Balıkçılık" bölümü, gruplara bölünemediği için "Balıkçılık" grup kodu 050'dir. Veya, 12 kodlu "Uranyum ve Toryum Cevheri Madenciliği" bölümü, ne gruplara ne de sınıflara ayrılamadığından, "Uranyum ve toryum cevheri madenciliği" sınıf kodu 1200'dür. "Yükleme-boşaltma hizmetleri" grubu 6301 olarak kodlanmıştır, çünkü; 63 kodlu "Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faaliyetleri, seyahat acentelerinin faaliyetleri" bölümü gruplara ayrılmamıştır. Öte yandan, 630 kodlu "Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faaliyetleri, seyahat acentelerinin faaliyetleri" grubu ise sınıflara ayrılmıştır. Bilgisayarlardaki kullanımda, "0" ayrıca, daha detaylı tüm kategorilerin toplamını göstermek için de kullanılabilir.

- En yüksek sayısal kategori olan iki basamaklı kategoriler 5'in katları halinde kümelenmişlerdir; bu da, teorik olarak, bu türden 10 yerine 20 kümeye kadar olarak tanımlanmaktadır. Bunlarda ekonominin en önemli sektörlerini temsil etmektedir: Tarım, balıkçılık, madencilik, imalat sanayii, enerji, inşaat, ticaret, otel ve lokantalar, ulaşım, maliye, iş faaliyetleri, kamu yönetimi, eğitim, sağlık, kamu hizmeti faaliyetleri, hanehalkı ve ülke dışındaki teşkilat ve organlar. Tabulasyonda, bu sektörler büyük latin harfleriyle kodlanmıştır. Bununla birlikte, alternatif olarak, bu sektörler tamamen sayısal olarak da kodlanabilirler.